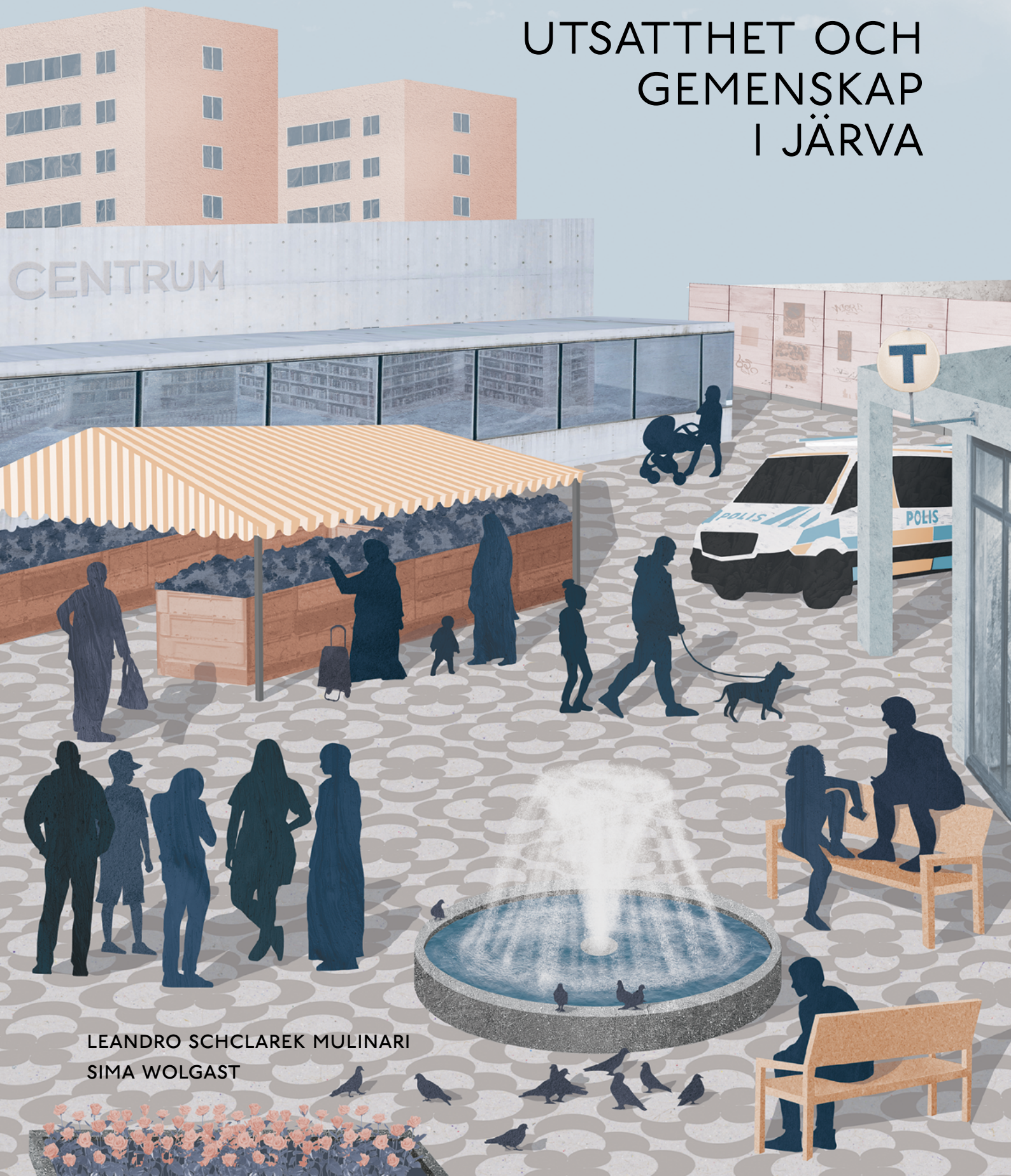

FOLKETS HUSBYS TRYGGHETSUNDERSÖKNING 2020

UTSATTHET OCH GEMENSKAP I JÄRVA

LEANDRO SCHCLAREK MULINARI
SIMA WOLGAST

Utgivare

Folkets Husby

Författare

Leandro Schclarek Mulinari och Sima Wolgast

Omslagsillustration och formgivning

Sarah Katarina Hirani

Tryckeri

Trydells, 2020

Tryckt med stöd av Kungl. Patriotiska Sällskapet

ISBN 978-91-519-6453-9

Kista 2020

Upphovsrätt

Denna publikation är licensierad med CC BY-NC-ND (Creative Commons, erkännande, icke kommersiell, inga bearbetningar). Detta innebär att Folkets Husby tillåter spridning men bara för icke kommersiella ändamål. Verk som ligger under den här licensen får inte bearbetas och den som använder verket måste tillkännage Folkets Husby som källa samt ange upphovspersoners namn.

Folkets Husbys trygghetsundersökning 2020

Utsatthet och gemenskap i Järva

Förord

Örat mot marken, blicken framåt. Så lyder Folkets Husbys motto som ledsagar arbetet för jämlika livsvillkor för Järvaborna, alltid med fokus på de boendes behov. Vi fungerar sedan 2016 som en medborgardriven mötesplats med Järvabor i styrelsen och ett fokus på kultur, folkbildning och samhällsengagemang. Föreningen vilar på en lång historia av lokal organisering.

Genom åren har vi sett otaliga projekt och satsningar från stora civilsamhällesaktörer, myndigheter och näringsliv. Alltför många av dessa har präglats av en förutbestämd problembild kring vad som gör människor otrygga, samt vilka behov av insatser som finns för att motverka oro och utsatthet. Just diskussioner om brist på trygghet har kommit att prägla debatten kring Järva och dess invånare. Ofta har det skett utifrån stereotypa idéer kring vilka som lever här och vad invånarnas behov är.

Under hösten 2019 och våren 2020 genomförde Folkets Husby djupintervjuer med föräldrar och unga vuxna kring välbefinnande och psykisk hälsa. I samtalen framkom en komplex bild av vad som präglar människors erfarenheter av otrygghet, oro och utsatthet. Utifrån vad som kom till uttryck i dessa intervjuer växte idén fram om att komplettera lägesbilden genom

att kartlägga erfarenheter mer kvantitativt. Frågorna som ligger till grund för denna enkätstudie utgår därmed från lokalt förankrade perspektiv och behov.

Vårt förtroendekapital i området har gjort det möjligt för oss att samla in svar från 715 respondenter, framför allt från unga vuxna som sällan är en välrepresenterad grupp i denna typ av undersökningar. Tio sommarjobbare har utfört ett ovärderligt arbete med enkätstudien, tillsammans med forskarna Leandro Schclarek Mulinari och Sima Wolgast.

Under den period som enkätstudien genomförts har världen präglats av flera parallella skeenden som pekat på problem med rådande ojämlikhet. Coronapandemins effekter har slagit hårt i Järva och belyst den osäkra situation som reglerar människors tillvaro. Black Lives Matters globala protester mot antisvarit rasism och polisvåld har gett upphov till lokal mobilisering även här. Samtidigt fortsätter det dödliga våldet.

De kollektiva trauman som finns i våra områden behöver förstås mot denna bakgrund. Rapporten kunde på så sätt inte bli mer aktuell. Vi står inför ett läge där enkätstudiens resultat pekar på behovet av en mycket mer nyanserad förståelse av de förutsättningar och erfarenheter som präglar Järvabornas livsvillkor.

Folkets Husby genom

Hedvig Wiezell, Faisal Muse och Emma Ström

Sammanfattning

Denna rapport bygger på en enkätstudie genomförd av Folkets Husby tillsammans med kriminologen Leandro Schclarek Mulinari och Sima Wolgast, universitetslektor vid institutionen för psykologi vid Lunds universitet. Undersökningen är baserad på svar från 715 respondenter insamlade under åtta veckor, sommaren 2020.

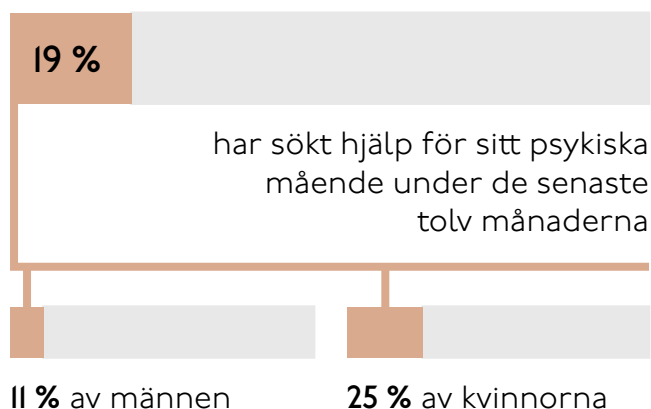
Resultaten pekar på stora problem med trygghet i Stockholmsförortererna Hjulsta, Tensta, Rinkeby, Akalla, Husby och Kista. I rapporten uppmärksammas att invånare i dessa stadsdelar drabbas av utsatthet och oro kopplat till en rad olika aspekter av livet. Samtidigt framgår av enkätstudien att respondenterna trivs i sin stadsdel och ger uttryck för tillit till andra människor i sitt bostadsområde.

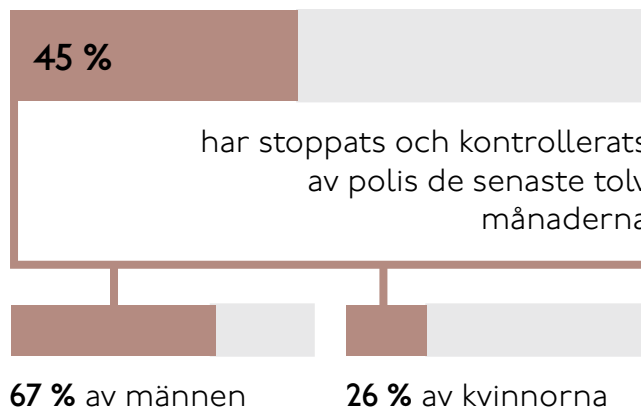
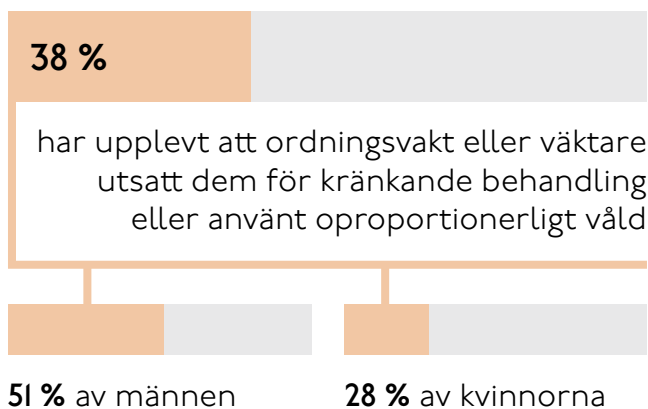
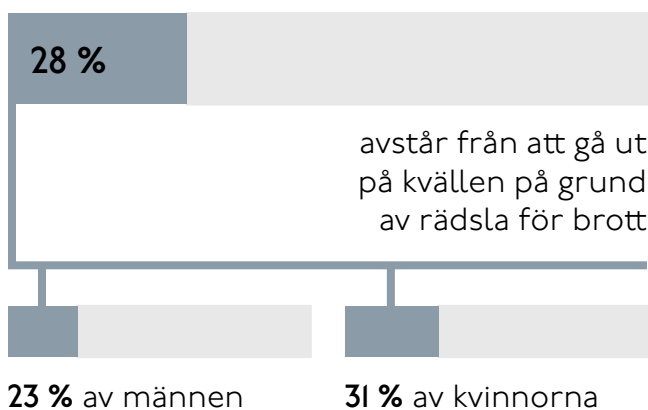
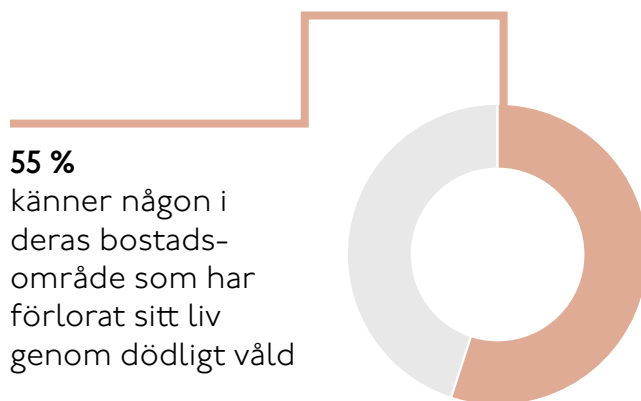
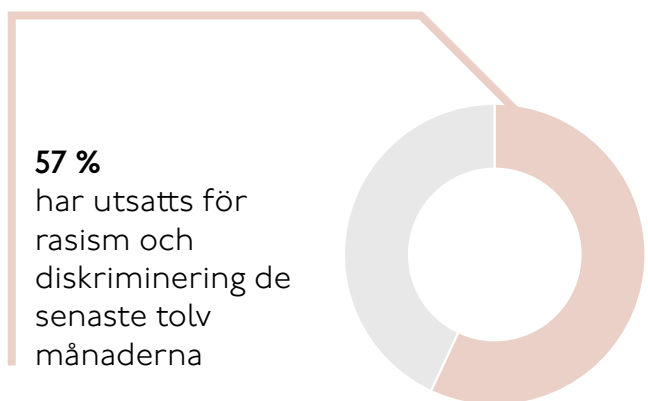
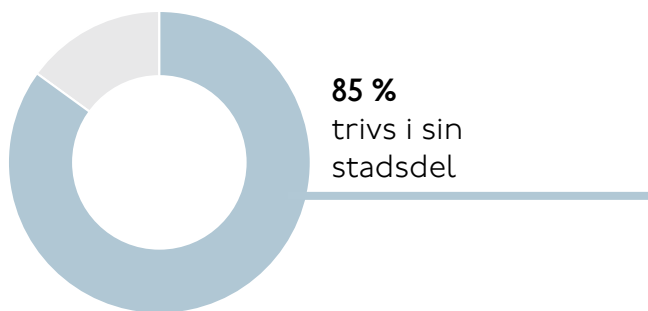
Undersökningen bygger på en blandad insamlingsdesign. Via sociala medier har webbformulär spridits som intresserade besvarat. Boende i Järvaområdet har också svarat på enkäten efter att respondenter rekryterats på lokala torg, det vill säga genom ett bekvämlighetsurval.

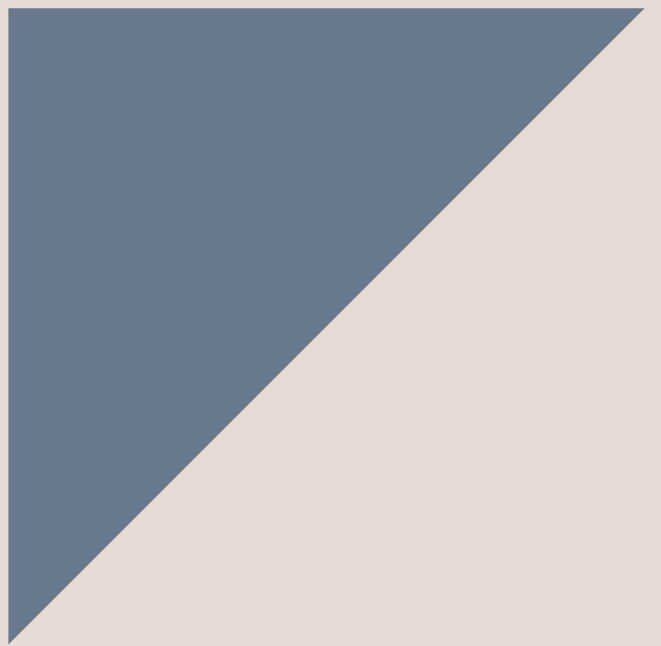
Frågorna som besvarats har berört olika aspekter av otrygghet, oro och utsatthet utifrån en bred förståelse av dessa fenomen och deras inverkan på människors livsvillkor. Syftet har varit att kartlägga frågor om trygghet utifrån en flerdimensionell ansats. Eftersom Järvaområdet pekades ut som

särskilt drabbat i början av coronakrisen har enkäten också inkluderat frågor som handlar om pandemins konsekvenser.

Mer specifikt berör rapporten upplevelser av trygghet och oro kopplat till personligt mående, framtidsdrömmar och ekonomisk situation. Därutöver adresseras utsatthet och rädsla för kriminalitet samt frågor om rasism och diskriminering. Bilden av det egna bostadsområdet och tilliten till människorna som bor där behandlas också. Vidare undersöks erfarenheter av och förtroende för olika samhälleliga institutioner, såsom sociala myndigheter, media och polisen. I denna rapport presenteras ett urval av enkätstudiens resultat.

Innehållsförteckning

- 11 Introduktion och syfte
- 13 Rapportens upplägg
- 14 Utsatta områden
- 16 Metod, överväganden och klargöranden
- 22 Presentation av resultaten
- 34 Avslutande reflektion
- 36 Referenser

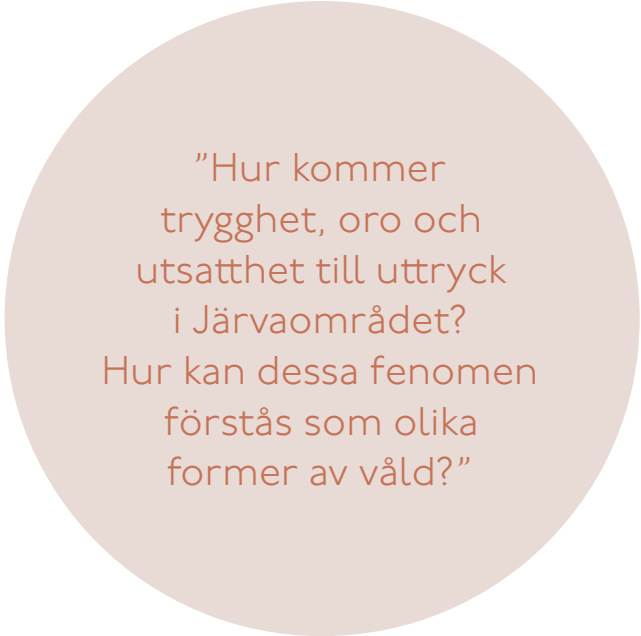
Introduktion och syfte

Folkets Husbys trygghetsundersökning 2020 syftar till att kartlägga grundläggande livsförutsättningar för invånare i Stockholmsstadsdelarna Hjulsta, Tensta, Rinkeby, Akalla, Husby och Kista, i huvudsak för unga vuxna. Att belysa denna grupps situation är avgörande, eftersom det är välkänt att traditionella enkätstudier har svårt att få yngre att delta, speciellt från den typen av områden som är i fokus här.

Det finns en uppsjö av studier upptagna av trygghetsfrågor. På senare år tenderar många av dessa undersökningar att tolka brist på trygghet som ett exklusivt uttryck för oro och utsatthet för kriminalitet. Ett exempel är Stockholms stads trygghetsmätning (2020) som fokuserar på ”utsatthet för brott, upplevelser av ordningsstörningar och upplevelse av trygghet eller oro för att utsättas för olika typer av brott”.

I denna rapport kartläggs livsvillkor utifrån en flerdimensionell förståelse av dess relation till frågor om trygghet, oro och utsatthet. Två forskningsfrågor vägleder: Hur kommer trygghet, oro och utsatthet till uttryck i Järvaområdet? Hur kan dessa fenomen förstås som olika former av våld?

Influenserna till rapportens teoretiska ansats kommer från kritiska analyser av utsatthet – och specifikt sådana som tagit sin utgångspunkt i

”Hur kommer trygghet, oro och utsatthet till uttryck i Järvaområdet? Hur kan dessa fenomen förstås som olika former av våld?”

svarta kvinnors situation i USA (Collins, 1990; Davis, 2000). Centralt i dessa sammanhang är att betona roten till utsatthet som en kombination av förtryck och våld som fördjupar problem med otrygghet och oro (Crenshaw, 1990; Dominguez & Menjivar, 2014). Våld i sin tur förstås som ett komplext fenomen med interpersonella, symboliska, statligt sanktionerade och strukturella inslag (Bourgeois, 2001; 2004).

Rapportens upplägg

I avsnittet som följer etableras rapportens teoretiska ansats. Här synliggörs relationen mellan otrygghet, oro och utsatthet med fokus på frågor om rasism och diskriminering kopplat till olika dimensioner av våld som reglerar människors livsvillkor. Därefter följer ett avsnitt där metoden presenteras. Överväganden kopplade till arbetet med enkätstudien och klargöranden kring tolkningen av dess utfall beskrivs. Därpå redogörs för resultaten från enkätundersökningen. Rapporten avslutas med en kortare reflektion.

Utsatta områden

I en svensk kontext har diskussionen om trygghet och oro kommit att knytas till en polisiär förståelse av utsatthet. Polisens återkommande rapporter bestående av listor över utsatta och särskilt utsatta områden har varit centrala i detta sammanhang (Polisen, 2015; 2017; 2019). Rapporterna har fått stort genomslag, i den offentliga debatten såväl som praktiskt i olika delar av statsapparatusens arbete. Till exempel har Tullverket (2017) prioriterat extra kontroller av brev och post från utlandet baserat på polisens listor.

Med utsatt och särskilt utsatt område – som stadsdelarna Husby, Tensta och Rinkeby klassificeras som – menar polisen att ”kriminella har en inverkan på lokalsamhället”, till exempel genom ”narkotikahandel som bedrivs öppet”, ”offentliga våldshandlingar” och förekomsten av ”ett utåtagerande missnöje mot samhället”. Att polisen riktar sitt strålkastarljus mot områden där kriminalitet drabbar boende i en oproportionerlig grad är i sig inte anmärkningsvärt. Det får emellertid konsekvenser när en polisiär definition av utsatthet betonas på bekostnad av perspektiv som inkluderar ett bredare spektrum av problemområden i människors tillvaro.

I denna rapport anläggs ett perspektiv på trygghet, oro och utsatthet som innehåller en flerdimen-

sionell förståelse av dess källor (Crenshaw, 1990; Dominguez & Menjivar, 2014). Inspirationen kommer från kritiska diskussioner om hur utsatthet närms i skärningspunkten mellan individuella och strukturella faktorer (Collins, 1990; Davis, 2000). Mer specifikt följer rapporten antropologen Philippe Bourgois (2001; 2004) förståelse av våld som källan till utsatthet. Enligt Bourgois kan våld delas upp i fyra separata kategorier vilka analytiskt kan skiljas åt, men som bör ses som sammanlänkade och överlappande.

1. Interpersonellt våld. Denna typ av våld drabbar människor i vardagen och är den form av utsatthet som oftast diskuteras i offentliga sammanhang. Det är reglerat genom lagstiftning, till exempel genom juridiska definitioner kring vad som utgör misshandel och mord. Våldet kan uttrycka sig inom familjer samt i intima relationer. Det kan också komma till uttryck genom koncentrationen av våldsamma yttringar till specifika stadsdelar, så som det till exempel lyfts fram av den svenska polisen (2015).

2. Symboliskt våld. Denna våldsform skiljer sig från föregående typ genom att inte vara direkt fysisk. Det rör sig om våldsutövning via kommunikation

och kunskapsproduktion som legitimerar dominansförhållanden, inte minst via språket (Bourdieu, 1989). En central aktör i detta sammanhang är media som identifierats som ett fält där stigmatiserande bilder reproduceras, både om specifika grupper och platser (Hall, et. al., 1978). I en svensk kontext har forskare pekat på att förorten och dess invånare konstruerats som hotfulla och annorlunda sedan miljonprogrammets tillblivelse på 1970-talet (Ericsson, Molina & Ristilammi, 2002).

3. *Statligt sanktionerat våld*. Etymologiskt härstammar begreppet våld från ordet välde och är tätt knutet till termerna kraft, makt och rättigheter (Listerborn, 2010). Staten har i dagens ordning legitim rätt att utsätta människor för våld. Våldet administreras då av statsmaktens representanter, till exempel polisen. Maktutövningen kan missbrukas och yttra sig som övervåld samt som vardagliga och återkommande mikroaggressioner. Rasprofilering, det vill säga kontroller av människor baserat på hudfärg och andra attribut kopplade till föreställning om ras/etnicitet, är ett specifikt uttryck för denna form av våld (Schclarek Mulinari, 2017).

4. *Strukturellt våld*. Termen länkar samman utsatthet med sociala faktorer som reglerar människors

ojämlika livsvillkor (Galtung, 1969). Våldet kan exempelvis uttrycka sig som strukturell diskriminering i vården (Hamed, et.al., 2020) såväl som på arbetsmarknaden (Wolgast, Molina & Gardell, 2018). Det verkar i det tysta och indirekt genom att vara inbyggt i den ekonomiska, politiska och sociala ordningen. Logiken bakom begreppet är att det inte finns något naturgivet med den utsatthet som fattigdom ger upphov till och som bland annat uttrycker sig i form av skillnader i livslängd mellan grupper (Theborn, 2016). I denna anda har rasism beskrivits som ”den stats sanktionerade och/eller extralegala produktionen och exploateringen av gruppbaserad utsatthet för förtidig död” (Wilson Gilmore, 2007: 28). Begreppet syftar alltså till att tydliggöra att snedvriden fördelning av resurser försätter vissa i utsatta positioner, vilket kan sätta spår i hälsa och psyke.

Enligt Bourgois (2001; 2004) fångar dessa fyra former av våld olika aspekter av utsatthet, vilka här förstås som länkade till frågor om trygghet och oro. Genom att urskilja våldets olika källor är syftet att möjliggöra en fördjupad förståelse av begränsningar och påfrestningar som människor möter i sin vardag, i olika kontexter och sammanhang.

Metod, överväganden och klargöranden

ENKÄTENS TILLKOMST

Folkets Husby genomförde under hösten 2019 och våren 2020 djupintervjuer med boende i Järvaområdet med fokus på välbefinnande och psykisk hälsa. I dessa intervjuer utkristalliserade sig flera överlappande och sammanvävda problemområden kopplade till olika aspekter av trygghet, oro och utsatthet. Bilden som framkom i dessa intervjuer ligger till grund för det fokus som denna enkätstudie har fått.

INSAMLINGSMÅL OCH STRATEGI

Målsättningen med enkätstudiens insamlingsdesign har varit att nå så många som möjligt i Järvaområdet utifrån ekonomiska och tidsmässiga resurser. Att nå unga vuxna har varit av särskilt intresse. Dessa aspekter lade grunden för studiens kombinerade insamlingsstrategi som bygger på ett bekvämlighetsurval och som resulterat i att 715 respondenter besvarat enkäten.

Enkät svar har samlats in på två sätt. Dels har boende i Järvaområdet besvarat enkäten fysiskt. Under tre veckor rekryterade tio sommarjobbbara respondenter till studien i offentliga utrymmen i Järva. Dels har enkäten besvarats digitalt, efter att ha spridits via Folkets Husbys sociala medier.

En tredjedel av svaren har samlats in via fysiska förfrågningar, två tredjedelar via webbformulär.

Den lokala förankringen har varit central i insamlingsstrategin. Sommarjobbarna som samlat in fysiska svar i Järva är samtliga från området, vilket kan antas ha ökat studiens legitimitet och intresset för att delta. Folkets Husbys förtroendekapital i stadsdelen kan också antas ha legat till grund för spridningen av enkätlänken på sociala medier.

Den valda insamlingsstrategin innebär att urvalet bör betraktas som icke-slumpmässigt och icke-representativt för befolkningen i Järva. Enkätstudiens relevans bör därför inte bedömas i relation till resultatens generaliserbarhet. Snarare bör betydelsen värderas i relation till studiens möjlighet att fånga ett relativt stort utsnitt av befolkningen i Järvas erfarenheter och åsikter. I detta avseende är det centralt att överväga andra typer av enkätundersökningars styrkor och svagheter. Därigenom blir det tydligare att bedöma den valda insamlingsstrategins relevans.

DISKUSSION OM RELEVANS

Det är ett välkänt problem att traditionella enkätstudier har allt svårare att förmå människor

att svara, i synnerhet yngre och speciellt från den typ av områden som är i fokus i denna rapport. En av de viktigaste enkätundersökningarna som genomförs i Sverige är den Nationella trygghetsundersökningen som administreras av Brottsförebyggande rådet. Denna gick 2019 ut till ungefär 200 000 slumpmässigt utvalda personer i Sverige. Antalet som besvarade enkäten var cirka 73 000 vilket motsvarar 37 procent av de tillfrågade. I åldersgruppen 16 till 29 år uppgick svarsandelen till 23 procent. Från områdena Rinkeby–Kista och Spånga–Tensta i åldersgruppen 16 till 29 år svarade 13 procent, det vill säga av 1 278 tillfrågade var det 166 personer som deltog i undersökningen (Molin & Lifvin, 2019: 86).

Idén med sannolikhetsurval är att möjliggöra för mer generella resultat. Detta genereras genom att respondenterna antas representera den totala populationen, ett antagande som underbyggs genom att den slumpmässiga urvalsmetoden tar hänsyn till olika parametrar. Problemet som uppstår när respondenterna inte representerar totaliteten är att systematiska fel riskerar att uppstå i slutsatser. Brottsförebyggande rådet beskriver i en av sina rapporter att det är de mest marginaliserade grupperna i befolkningen som tenderar att vara underrepresenterade i enkätundersökningar. Detta medför risk för att ”förtroendet för rättsväsendet i socialt utsatta områden överskattas” samtidigt som ”utsatthet för brott underskattas då särskilt brottsutsatta grupper är svåra att nå via frågeundersökningar” (Skinnari, et.al., 2018: 20).

I en annan av Brottsförebyggande rådets rapporter diskuteras denna urvals- och svarsproblematik. 2015 har enkäten som Brottsförebyggande rådet skickat ut till 3 000 hushåll inför en utvärdering av polisens arbete i Järvaområdet besvarats

av 575 personer. Detta motsvarar 19 procent av alla tillfrågade i Husby, Rinkeby och Tensta. 2016 är det 17 procent av de 3 000 tillfrågade som besvarar enkäten, totalt 504 personer. Det är inte bara problem med antalet svar utan också att en ”oproportionerligt stor andel” av respondenterna är äldre, 46 procent respektive 50 procent av respondenterna är båda åren 60 år eller mer (Marklund, 2016: 16). I åldersspannet 18 till 29 år uppgår andelen svarande 2015 till tio procent, det vill säga 58 personer, och 2016 till sex procent, alltså 30 personer. I rapporten diskuteras hur svarsmönster påverkas av dessa faktorer. Slutsatsen är att ”undersökningen måste tolkas med stor försiktighet och snarare ses som ett resultat för de faktiskt svarande än som generella resultat för invånarna i områdena”. Brottsförebyggande rådets bedömning är att resultaten, ”även om de inte representerar alla boende i området, är av värde” (Ibid, 2016: 17).

En liknande värdering kan göras av denna rapports resultat. Utfallet från enkätundersökningen bör tolkas med varsamhet samtidigt som dess relevans tillstås. Svaren representerar det segment av boende i Hjulsta, Tensta, Rinkeby, Akalla, Husby och Kista som deltagit i studien.

RESPONDENTERNA I SIFFROR

Följande information beskriver vilka respondenterna som besvarat undersökningen är:

Kön: 52,9 procent av respondenterna definierar sig som män och 46,1 procent som kvinnor.

Ålder: 33,0 procent av respondenterna är mellan 15 och 19 år. 33,2 procent befinner sig i åldersspannet mellan 20 och 26 år. 23,4 procent är mellan 27 och 40 år.

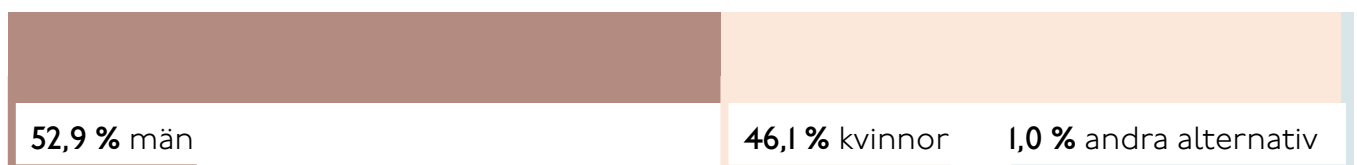
Hemvist: Bland respondenterna dominerar boende i Husby och i Rinkeby. 28,1 procent respektive 20,5 procent uppger dessa lokaliteter på frågan var de bor. 13,9 procent uppger att de bor i Kista, 13,1 procent i Tensta och 10,5 procent i Akalla. 3,5 procent bor i Hjulsta.

Sysselsättning: 46,3 procent av respondenterna uppger att deras huvudsakliga sysselsättning består av studier. 25,0 procent uppger att de har en fast anställning och arbetar heltid. Ytterligare 4,1

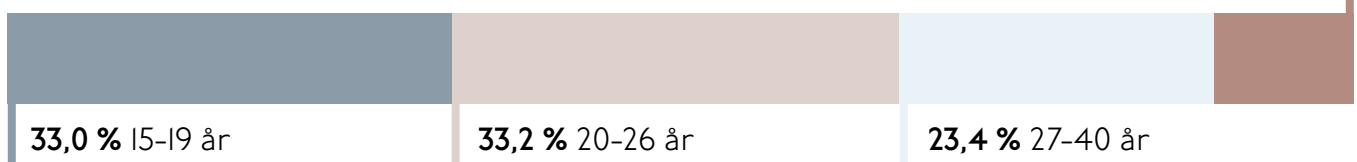
procent uppger att de arbetar heltid, men inte har en fast anställning. 6,3 procent är timanställda/deltidsanställda och 6,9 procent är arbetsökande. 2,4 procent uppger att deras huvudsakliga sysselsättning är att vara pensionär.

Bakgrund: 15,9 procent av respondenterna kategoriseras ha bakgrund i Norden inklusive Sverige, det vill säga är själva födda i något av de nordiska länderna och har två föräldrar som också är det. De som är födda i övriga världen och/eller har minst en förälder som är det har delats upp i fem geografiska grupper, där två dominerar. 34,7 procent av respondenterna klassificeras ha bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika medan 30,0 procent beräknas ha bakgrund i Afrika söder om Sahara. 6,8 procent av respondenterna bedöms ha bakgrund i övriga Europa, det vill säga Europa exklusive Norden. 6,5 procent kategoriseras ha bakgrund i Asien exklusive Mellanöstern och 6,0 procent i Syd- och Centralamerika.

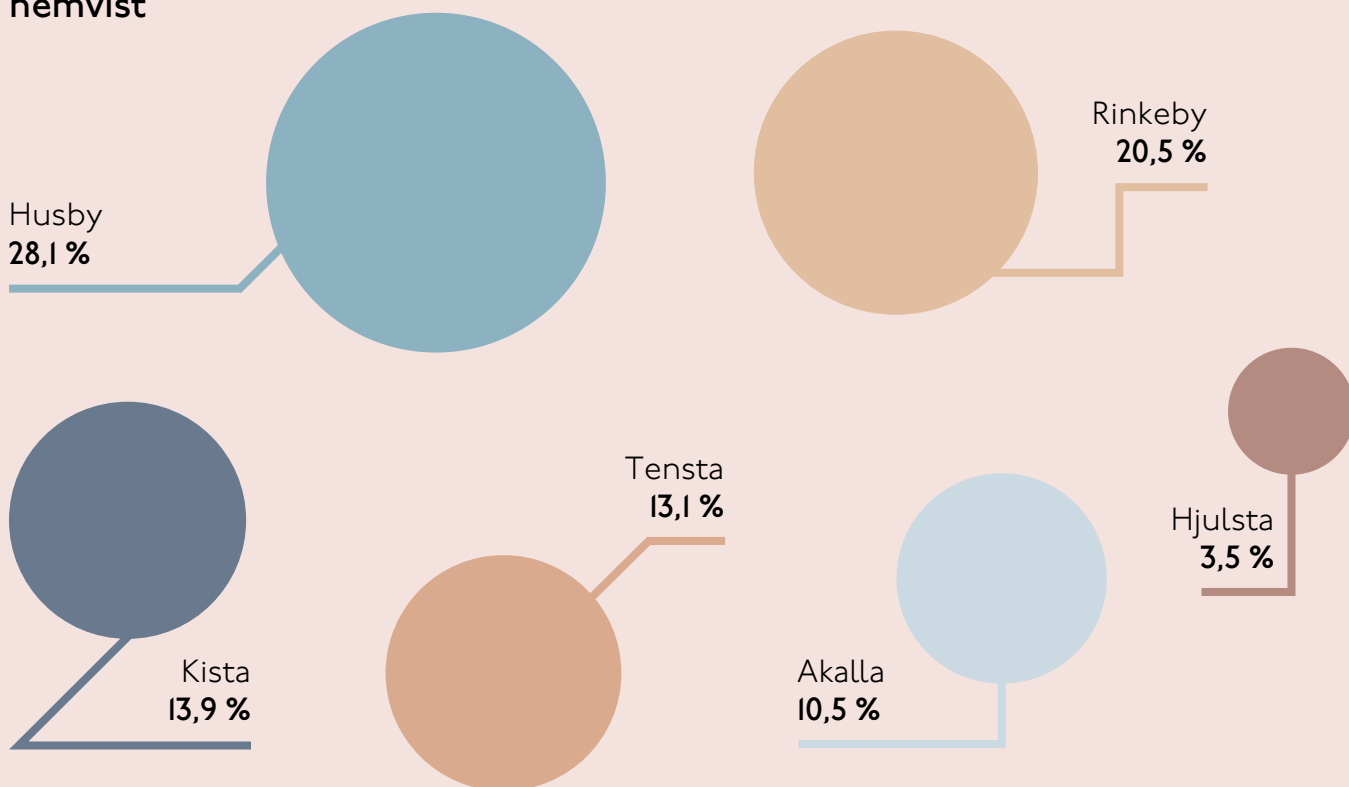
Respondenternas könsfördelning

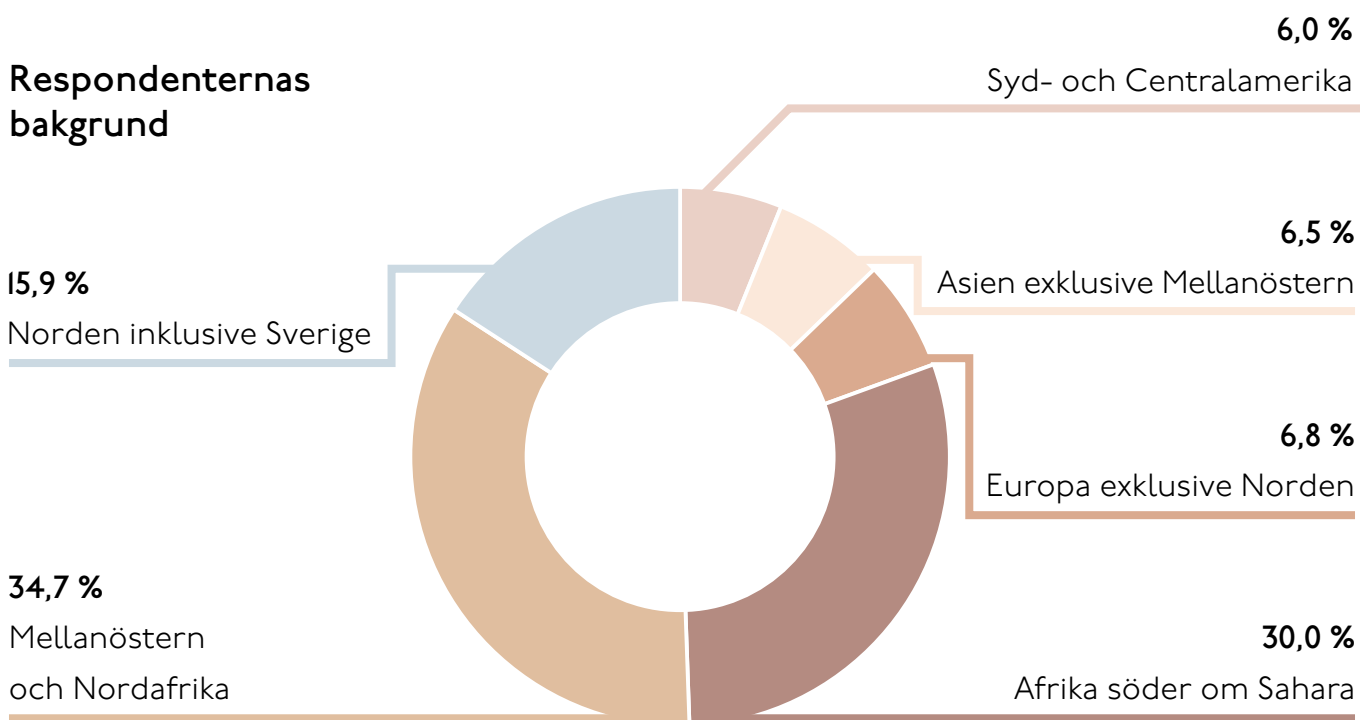
Respondenternas åldersfördelning

Respondenternas hemvist

Respondenternas bakgrund

ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Ett antal etiska överväganden har gjorts i denna studie:

1. Samtliga som fyllt i enkäten har gett sitt godkännande att delta i studien. Det har tydligt framgått i instruktionerna att enkätsvaren är anonyma och att de enbart ska analyseras på gruppnivå.

2. Till följd av coronapandemin har det varit viktigt att minimera smittrisen. Sommarjobbarna som samlat in enkätsvar fysiskt har därför uppmanats att på säkert avstånd fråga människor om de velat delta i studien. Vidare har sommarjobbarna alltid varit utrustade med plasthandskar. Läsplattorna som använts för att samla in svar har rengjorts med handsprit varje gång en ny person tagit i dem.

3. Respondenterna har uppgett huruvida de identifierar sig som ”man”, ”kvinna”, ”ickebinär”, ”annat alternativ”, ”vill ej svara”. Då det är få som uppgett ”ickebinär”, ”annat alternativ” eller ”vill ej svara” presenteras i analysen bara könsuppdelade resultat baserat på kategorierna ”man” respektive ”kvinna”. Detta övervägande har gjorts för att inte riskera att röja respondenters anonymitet.

4. 75,3 procent av respondenterna är födda i Sverige och 1,6 procent i övriga nordiska länder. Gruppen som har kategoriserats med bakgrund i Norden består dock inte av alla dessa. Problemet är att det inte räcker att gruppera respondenterna utifrån födelseland när frågor om rasism ska kartläggas. Att konstruera geografiska bakgrundskategorier är samtidigt vanskligt då gränsdragningar är politiska konstruktioner som vilar på föreställningar om ras/ethnicitet. Trots svårigheten har det bedömts som nödvändigt.

FRÅGE- OCH SVARSKONSTRUKTION

Respondenterna har besvarat bakgrundsfrågor om sig själva samt mer specifika frågor. Vissa av dessa frågor har respondenterna kunnat besvara genom att uppge ”nej” eller ”ja”. Några av frågorna har följts av en följdfråga till dem som svarat ”ja”. Enkäten har dock i huvudsak utformats genom att respondenterna behövt ange hur väl ett påstående stämmer in på dem på en sex-gradig skala som sträcker sig ifrån ”stämmer inte alls” till ”stämmer helt och hållet”. Förutom svarskategorin ”stämmer inte alls” har den kritiska graderingen bestått av ”stämmer dåligt” och ”stämmer ganska dåligt”. Den positiva graderingen har bestått av svarskategorierna ”stämmer helt och hållet” följt av ”stämmer bra” och ”stämmer ganska bra”. Frågorna har i sin tur varit uppdelade i fyra teman:

1. (Egen och andras) syn på den egna stadsdelen
2. Otrygghet och upplevelse av oro
3. Livsvillkor och förutsättningar
4. Coronakrisen

KLARGÖRANDE KRING PRESENTATIONEN AV RESULTATEN

Rapportens ramverk kring våld som källa till olika former av utsatthet ligger till grund för hur empirin presenteras. De fyra teman som enkätens frågeställningar kretsar kring har tolkats genom detta teoretiska perspektiv, som också har varit vägledande vid urvalet av resultat som lyfts fram i presentationen. Presentationen har i sin tur utformats med fokus på hur samtliga respondenter besvarat en fråga. Delar av resultaten presenteras också uppdelade på kön samt utefter respondenternas bakgrund. Att skärskåda hur män respektive kvinnor samt hur olika befolkningsgrupper besvarat frågor är centralt då tidigare forskning betonat att kön och ras/etnicitet är centrala kategorier att ta hänsyn till för att förstå otrygghet, oro och utsatthet (Crenshaw, 1990; Dominguez & Menjivar, 2014).

STATISTISK METOD OCH ANALYS

All data har analyserats på gruppnivå med programvaran IBM SPSS, version 25. För att belysa samplets egenskaper användes deskriptiv statistik och beräkning gjordes utifrån den totala datamängden (N=715).

I syfte att signifikant testa svarsskillnader mellan kvinnor och män i den aktuella populationen användes oberoende t-test och chi2-test. Variansanalys och chi2-test användes för att undersöka skillnader i medelvärde och varians mellan de bakgrundskategorier som konstruerats. T-test och variansanalys användes för de frågor där respondenterna kunde ange svar i ett kontinuum från "stämmer inte alls" till "stämmer helt och hållet" (intervallskala). Chi2-test användes då svaren kunde vara "ja" och "nej" (nominalskala).

I rapporten beskrivs signifikanta skillnader mellan kvinnor och män samt mellan de konstruerade bakgrundskategorierna där resultaten hamnade under ett p-värde på 0.05.

BILAGA

Med ambitionen att vara så transparenta som möjligt har en bilaga med mer detaljerade uppgifter om respondenternas karaktäristika sammanställts, vilken går att ladda ner på Folkets Husbys hemsida (<https://folketshusby.se/kunskap-rapporter>) tillsammans med rapporten. I bilagan presenteras även samtliga utfall på frågorna som presenteras i resultatdelen samt de statistiska uträkningar som åberopas.

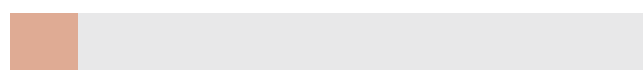
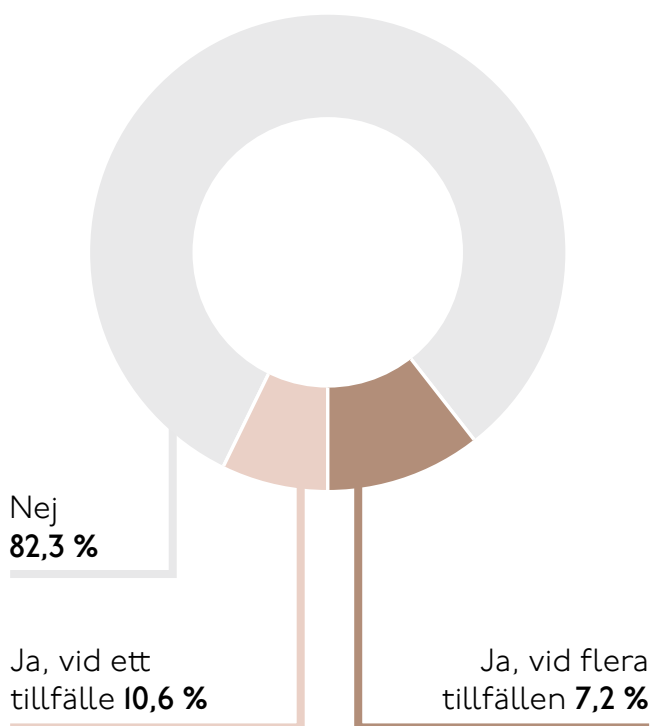
Presentation av resultaten

UTSATTHET FÖR INTERPERSONELLT VÅLD
17,8 procent av respondenterna uppger att de utsatts för brott i form av fysiskt våld eller hot om våld de senaste tolv månaderna. 10,6 procent uppger att det har skett vid ett tillfälle och 7,2 procent vid flera tillfällen. Kön är en statistiskt signifikant faktor här. Medan 25,6 procent av männen svarar ja på påståendet att de utsatts för brott i form av fysiskt våld eller hot om våld de senaste tolv månaderna är motsvarande siffra för de kvinnliga respondenterna 10,5 procent.

Respondenternas bakgrund är också en central faktor i sammanhanget, även om dess innebörd är svårtolkad. Av respondenterna med bakgrund i Norden uppger 14,2 procent att de utsatts för brott i form av fysiskt våld eller hot om våld de senaste tolv månaderna. Motsvarande för gruppen med bakgrund i Afrika söder om Sahara är 12,6 procent och bland dem med bakgrund i Syd- och Centralamerika är det 12,5 procent. Dessa nivåer av utsatthet för brott skiljer sig från dem som uppmätts bland respondenterna med bakgrund i Asien, övriga Europa samt Mellanöstern och Nordafrika. Bland den förstnämnda gruppen uppgår nivån av utsatthet till 20,9 procent, bland de två sistnämnda till 23,4 procent.

Även om en majoritet bestående av 82,3 procent av samtliga respondenter uppger att de inte

Har du utsatts för fysiskt våld eller hot om våld under de senaste tolv månaderna?

10,5 % av kvinnorna svarar ja

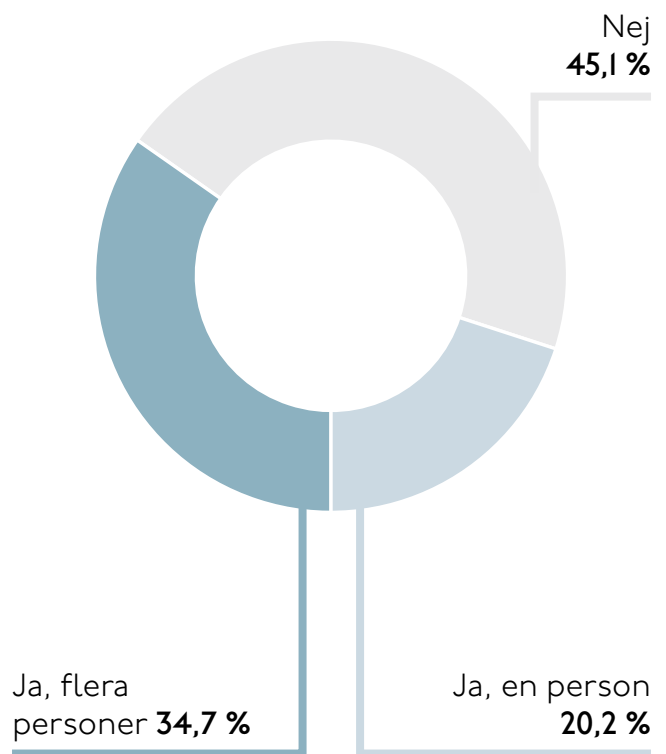
25,6 % av männen svarar ja

utsatts för brott i form av fysiskt våld eller hot om våld under de senaste tolv månaderna sträcker utsattheten sig längre än till den individuella erfarenheten. På frågan huruvida respondenterna känt någon i deras bostadsområde som har mist sitt liv genom dödligt våld svarar 20,2 procent att de känt en person och 34,7 procent uppger att de känt flera, totalt 54,9 procent.

Utsatthet för interpersonellt våld antas ofta vara sammankopplat med otrygghet och oro. Respondenternas oro för våld tycks i stor utsträckning bestå av oro för andra. 48,1 procent ger i olika grad uttryck för att de känner oro för att någon vän eller familjemedlem ska förlora sitt liv genom dödligt våld, det vill säga uppger att påståendet stämmer ganska bra, stämmer bra eller stämmer helt och hållet. Detta kan jämföras med att 39,2 procent instämmer i olika grad i påståendet att de känner otrygghet eller oro på grund av kriminalitet i sitt bostadsområde, respektive att 27,9 procent instämmer i olika grad i påståendet att de avstår från att gå ut på kvällen på grund av rädsla för brott.

I relation till benägenheten att avstå från att gå ut på kvällen på grund av rädsla för brott föreligger statistiskt signifikanta skillnader mellan kvinnor och män. 30,8 procent av de kvinnliga respondenterna instämmer i olika grad i påståendet att de

Har du känt någon i ditt bostadsområde som har mist sitt liv genom dödligt våld?

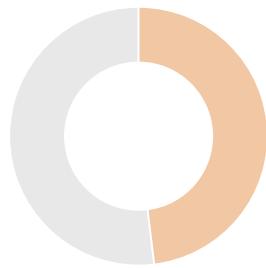

avstår från att gå ut på kvällen på grund av rädsla för brott. Motsvarande för män är 23,4 procent.

Även om utsatthet och rädsla för interpersonellt våld är en källa till otrygghet och oro för respondenterna är det inte den enda. Genom att undersöka hur respondenterna värderar otrygghet

Andel som upplever otrygghet eller oro

51,9 %
på grund av rasism och diskriminering

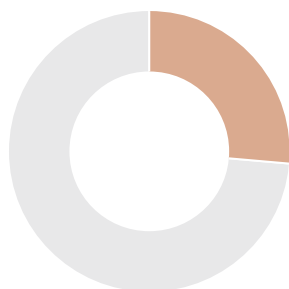
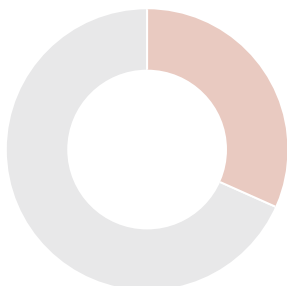
48,1 %
över att en vän eller familjemedlem ska mista sitt liv genom dödligt våld

39,2 %
på grund av kriminalitet i sitt bostadsområde

33,6 %
över sin ekonomiska situation

31,8 %
över sin arbetssituation

26,4 %
över sina möjligheter till utbildning

och oro i relation till olika sfärer i livet kan förståelsen för utsatthet fördjupas. 26,4 procent av respondenterna uppger att det stämmer ganska bra, stämmer bra eller stämmer helt och hållet att de känner otrygghet eller oro på grund av sina möjligheter till utbildning. Motsvarande i relation till otrygghet eller oro för sin arbetssituation är 31,8 procent. I relation till sin ekonomiska situation är andelen 33,6 procent och på grund av rasism och diskriminering är andelen 51,9 procent.

Som framgår utgör otrygghet och oro en aspekt som framträder i olika sfärer i respondenternas liv och då inte bara kopplat till utsatthet för interpersonellt våld.

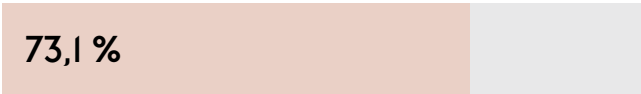
UTSATTHET FÖR SYMBOLISKT VÅLD

Känslan av gemenskap med den egna stadsdelen är stark bland respondenterna. 88,7 procent av kvinnorna och 80,4 procent av männen uttrycker i olika grad att de trivs i sitt bostadsområde. Skillnaderna är statistiskt signifikanta. Sammanslaget är det 84,5 procent av respondenterna som uttrycker att de trivs i sitt bostadsområde. Av dessa är det 20,9 procent som uppger att det stämmer ganska bra att de trivs i sitt bostadsområde, 28,1 procent som uppger att påståendet stämmer bra och 35,5 procent som uppger att det stämmer helt och hållet.

Det framgår också av respondenternas svar att en majoritet har tillit till andra människor i sitt bostadsområde. 30,9 procent uppger att det stämmer ganska bra att de har tillit till andra människor i sitt bostadsområde, 26,3 procent uppger att påståendet stämmer bra och 15,9 procent uppger att det stämmer helt och hållet. Totalt är det 73,1 procent som graderar i positiv bemärkelse i relation till denna fråga.

Känslan av gemenskap med den egna stadsdelen

73,1 %

har tillit till andra människor i sitt bostadsområde

80,5 %

upplever att människor i deras bostadsområde är hjälpsamma

84,5 %

trivs i sitt bostadsområde

Vidare framgår att en majoritet upplever att människor i deras bostadsområde är hjälpsamma. 29,8 procent uppger att det stämmer ganska bra att människor i deras bostadsområde hjälper varandra när det behövs, 25,0 procent uppger att påståendet stämmer bra och 25,7 procent uppger att det stämmer helt och hållet. Totalt är det 80,5 procent som graderar i positiv bemärkelse i relation till denna fråga.

Den i huvudsak positiva upplevelsen av den egna stadsdelen och dess invånare som respondenterna ger uttryck för skiljer sig från synen som uppfattas finnas bland andra. 81,1 procent ställer sig i olika grad kritiska till påståendet att människor som bor i andra delar av staden har en positiv bild av deras bostadsområde. Av respondenterna uttrycker 47,5 procent att det inte stämmer alls att människor som bor i andra delar av staden har en positiv bild av deras bostadsområde, det vill säga graderar så

Uppfattningar av bilden av den egna stadsdelen

81,7 %

är kritiska till traditionella mediers rapportering om deras bostadsområde

81,1 %

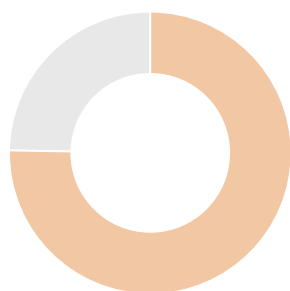

är kritiska till påståendet att människor som bor i andra delar av staden har en positiv bild av deras bostadsområde

negativt som möjligt bland svarsalternativen.

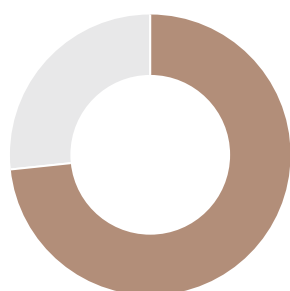
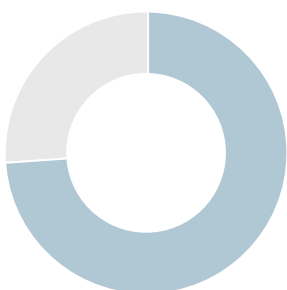
En central aktör i detta sammanhang är media. 18,3 procent av respondenterna uppger att det stämmer ganska bra, stämmer bra eller stämmer helt och hållet att de har förtroende för det sätt som traditionella medier rapporterar om deras bostadsområde. Det föreligger signifikanta skillnader i synen på media mellan kvinnor och män. 13,5 procent av de kvinnliga respondenterna uppger i olika grad att de har förtroende för det sätt som traditionella medier rapporterar om deras bostadsområde, att jämföra med 23,0 procent bland männen. Sammanslaget är det 81,7 procent som intar en kritisk hållning till traditionella mediers rapportering om deras bostadsområde, varav 53,9 procent av respondenterna graderar så negativt som möjligt bland svarsalternativen. Denna kritiska värdering kan jämföras med respondenternas uppfattningar av andra samhällsbärande institutioner:

Uppfattningar av samhällsbärande institutioner

75,4 %
saknar eller har lågt förtroende för polisens arbete i bostadsområdet

74,0 %
saknar eller har lågt förtroende för ordningsvaktens och väktares arbete i bostadsområdet

73,4 %
saknar eller har lågt förtroende för att sociala myndigheter hjälper behövande människor i bostadsområdet

67,1 %
är kritiska till det sätt svenska myndigheter hanterat coronakrisen på

75,4 procent ställer sig kritiska till påståendet ”Jag har förtroende för polisens arbete i mitt bostadsområde”. 47,0 procent uppger att påståendet inte stämmer alls, det vill säga värderar så negativt som möjligt.

74,0 procent ställer sig kritiska till påståendet ”Jag har förtroende för ordningsvakter och väktares arbete i mitt bostadsområde”. 48,3 procent uppger att påståendet inte stämmer alls.

73,4 procent ställer sig kritiska till påståendet ”Jag har förtroende för att sociala myndigheter hjälper de människor som behöver det i mitt bostadsområde”. 38,3 procent uppger att påståendet inte stämmer alls.

67,1 procent ställer sig kritiska till påståendet ”Jag tycker att svenska myndigheter har hanterat coronakrisen på ett bra sätt”. 35,7 procent uppger att påståendet inte stämmer alls.

Snarare än att dessa svar exklusivt ska förstås som ett uttryck för symboliskt våld kan respondenternas begränsade förtroende för samhällsliga institutioner tolkas som ett uttryck för att olika former av våld är sammanvävda.

UTSATTHET FÖR STATLIGT SANKTIONERAT VÅLD

På frågan huruvida respondenterna upplevt att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle svarar 45,1 procent av respondenterna ja. 15,9 procent uppger att så har skett vid ett tillfälle medan 29,2 procent uppger att det har skett vid flera tillfällen. Signifikanta skillnader föreligger i relation till kön. Bland de manliga respondenterna uppger 61,5 procent att de upplevt att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt

våld vid något tillfälle. 15,3 procent uppger att det har skett vid något tillfälle, medan 46,2 procent uppger att det har skett vid flera tillfällen. Bland de kvinnliga respondenterna uppger 31,4 procent att de upplevt att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. 16,4 procent uppger att det har skett vid något tillfälle, medan 15,0 procent uppger att det har skett vid flera tillfällen. Kön är alltså en central faktor för förståelsen av respondenternas erfarenheter av utsatthet för polisiärt övervåld. Även respondenternas bakgrund är en viktig faktor.

Av respondenterna med bakgrund i Norden uppger 25,7 procent att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. Motsvarande bland respondenterna med bakgrund i övriga Europa, Syd-

Andel som har upplevt att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld

45,1 %

Andel som har upplevt att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld uppdelat på kön

61,5 %

Män

31,4 %

Kvinnor

och Centralamerika samt Asien är 31,3 procent, 35,0 procent respektive 37,2 procent. 52,0 procent av respondenterna med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika uppger att polisen har utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. Av respondenterna med bakgrund i Afrika söder om Sahara uppgår andelen till 53,9 procent.

Andel som har upplevt att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld uppdelat på bakgrund

25,7 %

bakgrund i Norden

31,3 %

bakgrund i övriga Europa

35,0 %

bakgrund i Syd- och Centralamerika

37,2 %

bakgrund i Asien

52,0 %

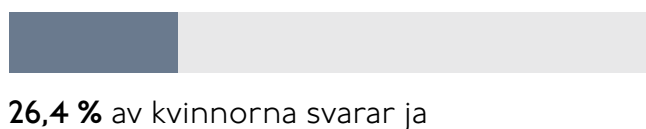
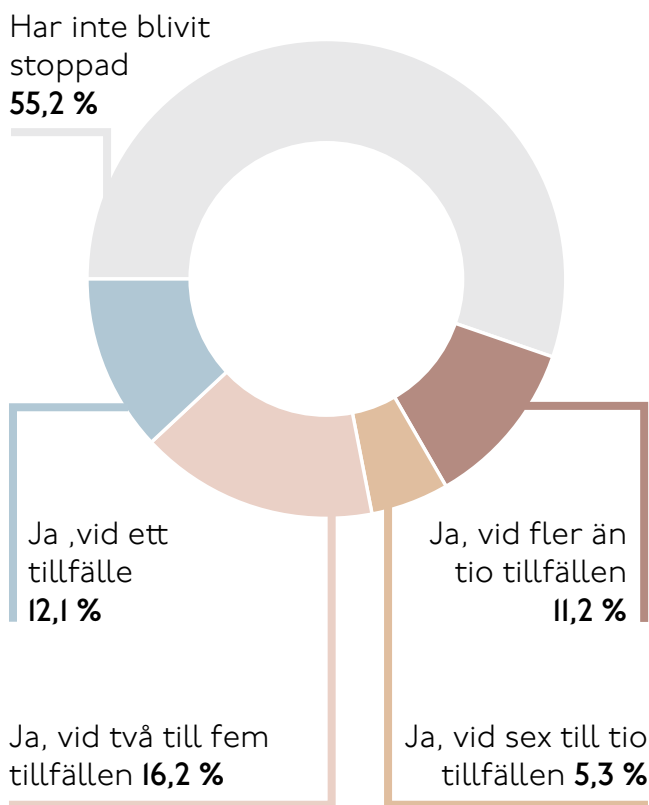
bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika

53,9 %

bakgrund i Afrika söder om Sahara

Stopp och kontroller från polisens sida tycks vara en återkommande erfarenhet för en substantiell andel av studiens respondenter. 12,1 procent av respondenterna uppger att de blivit stoppade och kontrollerade en gång av polisen de senaste tolv månaderna. 16,2 procent uppger att detta har skett mellan två och fem gånger under denna tidsperi-

Har du stoppats och kontrollerats av polis under de senaste tolv månaderna?

od, 5,3 procent att det har skett mellan sex och tio gånger och 11,2 procent uppger att det har skett fler än tio gånger. 55,2 procent uppger att de inte blivit stoppade och kontrollerade av polisen de senaste tolv månaderna, det vill säga ungefär lika många respondenter som svarat nej på frågan om polisen har utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle.

Kön är återigen en väsentlig faktor. Kvinnor rapporterar i signifikant lägre grad att de stoppats och kontrollerats av polisen de senaste tolv månaderna. Bland de kvinnliga respondenterna uppger 73,6 procent att de inte har stoppats och kontrollerats av polis under denna tidsperiod. 13,1 procent uppger att de har stoppats och kontrollerats en gång de senaste tolv månaderna, 10,1 procent att det har skett mellan två och fem gånger, 1,9 procent att det har skett mellan sex och tio gånger och 1,4 procent att det har skett fler än tio gånger. Bland de manliga respondenterna uppger 33,3 procent att de inte stoppats och kontrollerats av polis de senaste tolv månaderna. 10,9 procent uppger att de har stoppats och kontrollerats en gång under denna tidsperiod, 23,4 procent att det har skett mellan två och fem gånger, 9,6 procent att det har skett mellan sex och tio gånger och 22,8 procent att det har skett fler än tio gånger.

Statligt sanktionerat våld är inte bara en fråga om myndighetsutövning utförd av polisen utan också maktutövning utförd av ordningsvakter och väktare till vilka staten delegerat befogenheter. Respondenternas erfarenheter av dessa aktörer tycks vara snarlik den av polisen. Som framgått ovan är 75,4 procent av respondenterna i olika grad kritiska till polisens arbete i det egna bostadsområdet. Motsvarande siffra i relation till ordningsvakter och väktares arbete i det egna bostadsområdet är

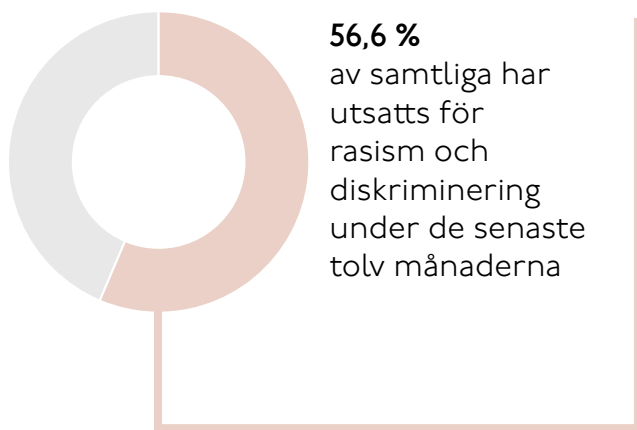
74,0 procent. Resultaten tycks peka på att en betydande del av respondenterna värderar dessa aktörer som en överlappande enhet.

Denna tolkning stärks – men kompliceras också – av en jämförelse av respondenternas svar på frågan om de upplevt att ordningsvakt eller väktare, respektive polisen, utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. Totalt är det 37,5 procent som svarat ja på denna fråga i relation till ordningsvakter eller väktare, vilket är 7,6 procentenheter färre än dem som uppgett att polisen utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. En tolkning är att skillnaden bör förstås som ett uttryck för att ordningsvakter och väktare genomfört färre kontroller av respondenterna. 36,3 procent uppger att de har stoppats och kontrollerats av ordningsvakter eller väktare under de senaste tolv månaderna. Motsvarande siffra i relation till polisen är 44,8 procent.

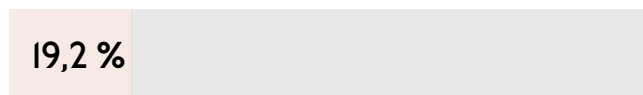
Som för förståelsen av statligt sanktionerat våld utfört av polisen är respondenternas bakgrund också viktig att ta i beaktande i analysen av privata säkerhetsaktörers maktutövning. 21,0 procent av respondenterna med bakgrund i Norden uppger att ordningsvakt eller väktare har utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. Motsvarande bland respondenterna med bakgrund i övriga Europa, Asien samt Syd- och Centralamerika uppgår till 26,5 procent, 30,2 procent respektive 37,5 procent. Av respondenterna med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika uppgår andelen till 41,2 procent. 46,2 procent av respondenterna med bakgrund i Afrika söder om Sahara uppger att ordningsvakt eller väktare utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle.

Kön är också en signifikant faktor för förståelsen av respondenternas erfarenheter av privata säkerhetsaktörer. Bland de manliga respondenterna uppger totalt 51,0 procent att de inte upplevt att ordningsvakt eller väktare har utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. 14,6 procent uppger att det har skett vid ett tillfälle och 34,4 procent att det har skett vid flera tillfällen. Bland de kvinnliga respondenterna uppger 71,7 procent att de inte har upplevt att ordningsvakt eller väktare utsatt dem för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle. 15,3 procent uppger att det har skett vid ett tillfälle och 13,1 procent att det har skett vid flera tillfällen.

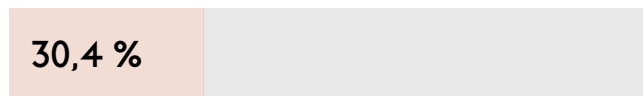
Kvinnor rapporterar också i signifikant lägre grad än männen att de har stoppats och kontrollerats av ordningsvakt eller väktare de senaste tolv månaderna. Andelen kvinnliga respondenter som uppger att de inte har blivit stoppade och kontrollerade av dessa aktörer de senaste tolv månaderna uppgår till 78,5 procent. 9,0 procent uppger att de har blivit stoppade och kontrollerade en gång, 10,6 procent att de har blivit stoppade mellan två och fem gånger och 1,4 procent att det har skett mellan sex och tio gånger. 0,5 procent av de kvinnliga respondenterna uppger att det har skett fler än tio gånger. Andelen manliga respondenter som uppger att de inte har blivit stoppade och kontrollerade av ordningsvakt eller väktare de senaste tolv månaderna uppgår till 46,3 procent. 13,3 procent uppger att de har blivit stoppade och kontrollerade en gång, 19,3 procent att de har blivit stoppade mellan två och fem gånger och 6,3 procent att det har skett mellan sex och tio gånger. 14,7 procent av de manliga respondenterna uppger att det har skett fler än tio gånger.

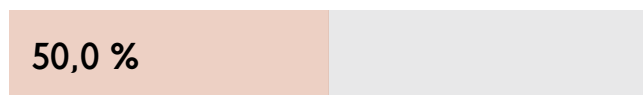
Andel som har utsatts för rasism och diskriminering under de senaste tolv månaderna uppdelat på bakgrund

bakgrund i Norden

bakgrund i övriga Europa

bakgrund i Syd- och Centralamerika

bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika

bakgrund i Asien

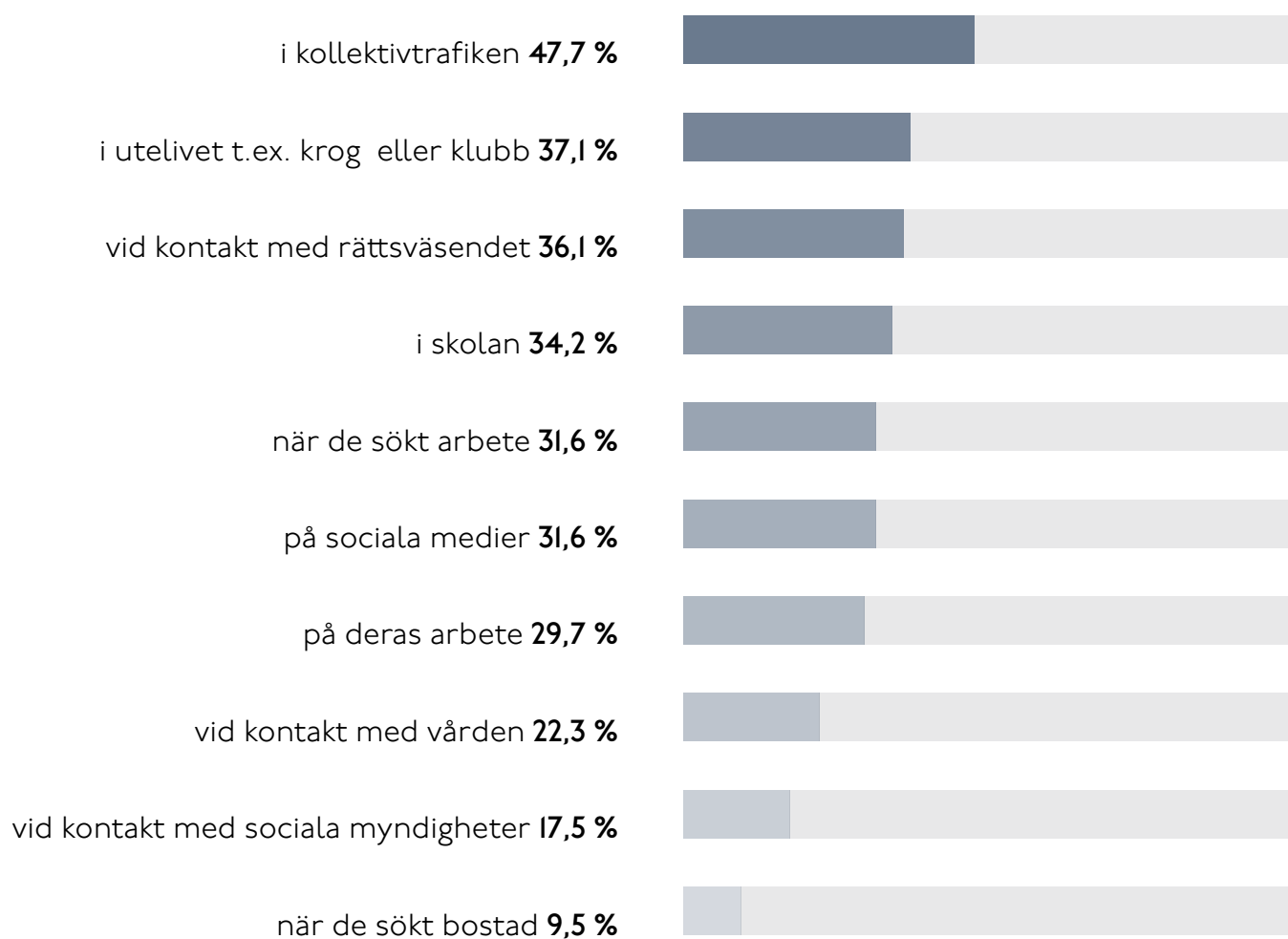
bakgrund i Afrika söder om Sahara

UTSATTHET FÖR STRUKTURELLT VÅLD

På frågan huruvida respondenterna utsatts för rasism och diskriminering under de senaste tolv månaderna svarar 56,6 procent av respondenterna ja. Det föreligger signifikanta skillnader i respondenternas svar beroende på deras bakgrund. 19,2 procent av dem med bakgrund i Norden har svarat ja på den aktuella frågan. Motsvarande bland respondenterna med bakgrund i övriga Europa är 30,4 procent. Detta kan jämföras med att 50,0 procent av respondenterna med bakgrund i Syd- och Centralamerika uppger att de har utsatts för rasism och diskriminering de senaste tolv månaderna. I sin tur kan detta ställas mot att 64,2 procent av dem med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika, 65,1 procent av dem med bakgrund i Asien samt 72,1 procent av dem med bakgrund i Afrika söder om Sahara uppger att de har utsatts.

De drygt hälften av enkätstudiens respondenter som uppgav att de utsatts för rasism och diskriminering de senaste tolv månaderna fick i enkäten en följdfråga där de utifrån en lista med tio alternativ skulle ange i vilka sammanhang detta skett. Flera alternativ kunde kryssas i. Av respondenternas svar framgår att: (1) kollektivtrafiken är den mest riskfyllda platsen att bli utsatt för rasism och diskriminering (47,7 procent), följt av (2) utelivet, till exempel krog- och klubbssammanhang (37,1 procent), (3) vid kontakt med rättsväsendet, till exempel polisen (36,1 procent), (4) i skolan (34,2 procent), (5) när de sökt arbete (31,6 procent), (6) på sociala medier (31,6 procent), (7) på deras arbete (29,7 procent), (8) vid kontakt med vården (22,3 procent), (9) vid kontakt med sociala myndigheter, till exempel socialtjänsten (17,5 procent) och (10) när de sökt bostad (9,5 procent). En tolkning är att denna lista reflekterar unga vuxnas sammanhang.

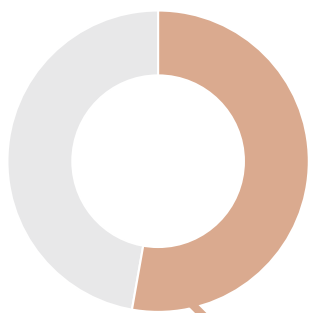
Platser där respondenterna har utsatts för rasism och diskriminering

Till exempel kan det antas, givet respondenternas ålder, att många bor hemma och ännu inte har behövt söka bostad. Anmärkningsvärt är dock att kollektivtrafiken så tydligt står ut i klassificeringen som den mest riskfyllda platsen att bli utsatt för rasism och diskriminering.

I relation till denna följdfråga är det av relevans att belysa förekomsten av signifikanta skillnader mellan de kvinnliga och de manliga respondenterna som uppger att de har utsatts för rasism och diskriminering de senaste tolv månaderna. 36,5 procent av de kvinnliga respondenterna uppger att de har blivit utsatta för rasism och dis-

kriminering på sitt arbete, att jämföra med 21,6 procent bland männen. 27,1 procent av de kvinnliga respondenterna uppger att de har utsatts för rasism vid kontakt med vården, att jämföra med 16,4 procent bland männen. Omvänt framgår av respondenternas svar att rasism och diskriminering vid kontakt med rättsväsendet är ett signifikant mindre problem för kvinnor. Medan 23,6 procent av de kvinnliga respondenterna uppger att de har utsatts för rasism och diskriminering vid kontakt med rättsväsendet är motsvarande siffra bland de manliga respondenterna 50,3 procent.

52,9 % upplever att samhället brister i att ta tillvara på deras kompetens

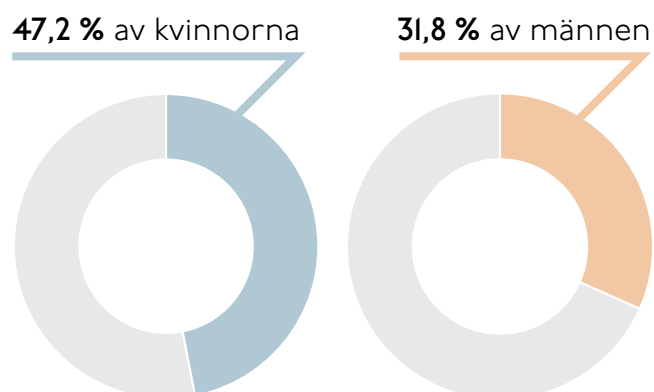
Strukturellt våld verkar också indirekt genom att vara inbyggt i den ekonomiska och sociala ordningen. 37,5 procent av respondenterna ställer sig i olika grad kritiska till påståendet att de kan köpa den mat de behöver utan att begränsas av sin ekonomi när de går in i en mataffär. Totalt är det 16,0 procent som uppger svarsalternativet stämmer inte alls. Vidare framgår av enkätresultaten att 52,9 procent av respondenterna ställer sig i olika grad kritiska till påståendet att deras kompetens tas tillvara av samhället. Totalt är det 22,3 procent som uppger svarsalternativet stämmer inte alls.

Den rådande ordningen uppfattas också ha konsekvenser på stadsdelsnivå av respondenterna. 63,1 procent ställer sig i olika grad kritiska till påståendet att människor som bor i deras bostadsområde har goda förutsättningar att förverkliga sina drömmar. Anmärkningsvärt nog tycks respondenterna uppfatta att de själva har möjligheten att överbrygga de kollektiva begränsningar som en majoritet av respondenterna identifierat på stadsdelsnivå. 65,3 procent av respondenterna ställer sig i olika grad positiva till påståendet att de själva har möjligheter att förverkliga sina framtidsdrömmar.

En aspekt som kan tänkas försvåra möjligheten att nå de egna uppsatta målen är problem med den psykiska hälsan. 19,0 procent uppger att de har sökt hjälp för sitt psykiska mående under de senaste tolv månaderna. Respondenternas svar tycks indikera att fler än dem som sökt hjälp är i behov av det. Totalt är det 39,8 procent som uppger att det stämmer bra, stämmer ganska bra eller stämmer helt och hållet att de känner återkommande oro eller ångest. 33,0 procent uppger att det stämmer bra, stämmer ganska bra eller stämmer helt och hållet att de känner sig återkommande ledsna eller nedstämda. Vidare framgår att 48,7 procent instämmer i olika grad med påståendet att coronakrisen har försämrat deras psykiska mående.

Vad gäller den psykiska hälsan föreligger signifikanta skillnader mellan könen. 47,2 procent av kvinnorna instämmer i olika grad i påståendet att de känner återkommande oro eller ångest, att jämföra med 31,8 procent av männen. 37,2 procent av kvinnorna instämmer i olika grad i påståendet att de återkommande känner sig ledsna eller nedstämda, att jämföra med 28,0 procent bland männen. Medan 52,1 procent av de kvinnliga res-

Andel som känner återkommande oro eller ångest uppdelat på kön

Andel som har sökt hjälp för sitt psykiska mående under de senaste tolv månaderna

19,0 %

Andel som har sökt hjälp för sitt psykiska mående under de senaste tolv månaderna uppdelat på bakgrund

33,3 %

bakgrund i Syd- och Centralamerika

30,8 %

bakgrund i Norden

26,1 %

bakgrund i övriga Europa

16,5 %

bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika

16,3 %

bakgrund i Asien

11,5 %

bakgrund i Afrika söder om Sahara

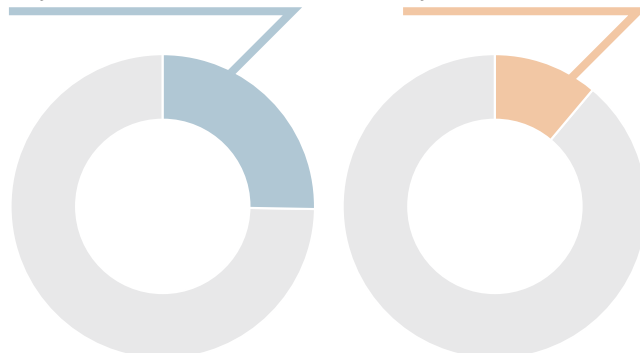
pondenterna i olika grad uppger att coronakrisen försämrat deras psykiska mående, är motsvarande i relation till de manliga respondenterna 45,1 procent. Samtidigt som de kvinnliga respondenterna alltså uppger att de mår psykiskt sämre än männen är det också fler kvinnor som uppsöker vård. 25,3 procent av de kvinnliga respondenterna uppger att de sökt hjälp för sitt psykiska mående under de senaste tolv månaderna, att jämföra med 11,3 procent av de manliga respondenterna.

Noterbart är skillnaderna i benägenhet att uppsöka stöd mellan respondenterna beroende på bakgrund. Av dem med bakgrund i Syd- och Centralamerika uppger 33,3 procent att de sökt hjälp för sitt psykiska mående de senaste tolv månaderna. Av dem med bakgrund i Norden uppgår andelen till 30,8 procent, medan den uppgår till 26,1 procent bland dem med bakgrund i övriga Europa. Av respondenterna med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika, Asien samt Afrika söder om Sahara är det betydligt färre som uppger att de sökt hjälp för sitt psykiska mående: 16,5 procent, 16,3 procent respektive 11,5 procent.

Andel som har sökt hjälp för sitt psykiska mående under de senaste tolv månaderna uppdelat på kön

25,3 % av kvinnorna

11,3 % av männen

Avslutande reflektion

I denna rapport har nivåer av otrygghet, oro och utsatthet bland boende i sex av Järvas stadsdelar kartlagts. Vissa av siffrorna sticker ut. Hur ska det förstås? Det är metodologiskt vanskligt att jämföra resultat från olika enkätstudier, bland annat då svars- och frågekonstruktioner skiljer sig åt mellan olika undersökningar. Olika aspekter kopplade till urvalsförfarande bidrar också till problem med att ställa studier mot varandra. Syftet med denna undersökning har inte varit att förmå ett representativt utsnitt av befolkningen i Järva att delta i undersökningen. Enkäten har i stället besvarats av ett segment av boende i Hjulsta, Tensta, Rinkeby, Akalla, Husby och Kista. Två tredjedelar av respondenterna befinner sig i åldersspannet mellan 15 och 26 år. De svarandes ålder och stadsdelstillhörighet är bara två aspekter som är centrala att ta i beaktande för att förstå utfallet av denna undersökning.

En annan aspekt är respondenternas bakgrund. Denna faktors relevans är tydlig i respondenternas olika upplevelse av rasism och diskriminering. Bakgrund är också avgörande för förståelsen av respondenternas skiftande upplevelser av statligt sanktionerat våld, i offentlig regi utfört av polisen och i dess privata skepnader genom ordningsvakter och väktare. Samtidigt som det i rapporten beskrivits att bakgrund är en signifikant faktor i flera sam-

manhang är det inte alltid klart varför. Hur ska de högre nivåerna av utsatthet för brott i form av fysiskt våld eller hot om våld bland respondenter med bakgrund i Asien, övriga Europa samt Mellanöstern och Nordafrika förstås? Varför uppger respondenterna med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika, Asien samt Afrika söder om Sahara i lägre grad att de söker hjälp för sitt psykiska mående?

En tematik som lyfts fram i rapporten är relationen mellan kön och utsatthet. Fler män uppger att de har utsatts för brott, medan fler kvinnor uppger att de avstår från att gå ut på kvällen på grund av rädsla för brott. Samtidigt är det fler kvinnor som uttrycker trivsel med sitt bostadsområde och som är kritiska till de traditionella mediernas rapportering om deras stadsdel. Av studien framkommer också skillnader vad gäller respondenternas psykiska hälsa: det är fler kvinnor som uppger att de har återkommande oro och ångest och som känner sig återkommande ledsna och nedstämda. Vidare framkommer skillnader i relation till vad som uppfattas vara kränkande stopp och kontroller från polisen, ordningsvakter och väktare, vilket drabbar män i en högre utsträckning.

Även om det är viktigt att lyfta fram skillnader mellan män och kvinnor samt mellan hur respondenterna svarat beroende på deras bak-

”En stor andel uppger att de känner någon som har gått bort till följd av **dödligt våld** och en stor andel upplever inte att människor som bor i deras bostadsområde har goda förutsättningar att **förverkliga sina drömmar**. Det är också en majoritet som ger uttryck för en känsla av gemenskap med den egna stadsdelen genom att uttrycka att de trivs och har **tillit till andra människor** i området.”

grund, är det också tydligt att det föreligger överlappande mönster. En stor andel uppger att de känner någon som har gått bort till följd av dödligt våld och en stor andel upplever inte att människor som bor i deras bostadsområde har goda förutsättningar att förverkliga sina drömmar. Det är också en majoritet som ger uttryck för en känsla av gemenskap med den egna stadsdelen genom att uttrycka att de trivs och har tillit till andra människor i området.

Det gäller naturligtvis att tolka svaren från denna enkätstudie med försiktighet. Parallellt är det värdefullt att analysera frågorna som ställts. Flera av dem är inte sådana som tenderar att ingå i undersökningar som syftar till att mäta otrygghet, oro och utsatthet bland befolkningen:

Känner du någon i ditt bostadsområde som har mist sitt liv genom dödligt våld?

Har du upplevt att polis utsatt dig för kränkande behandling eller använt oproportionerligt våld vid något tillfälle?

Kan du köpa den mat som du behöver utan att begränsas av din ekonomi när du går in i en mataffär?

För att närma sig den sammansatta – och ibland motstridiga – problembild som människor ger uttryck för när de beskriver otrygghet, oro och utsatthet behöver olika problemområden undersökas. I trygghetsundersökningar bör frågor om interpersonellt våld respektive statligt sanktionerat våld varvas med frågor om utsatthet för symboliskt respektive strukturellt våld. Bara genom frågeställningar som adresserar utsatthetens olika källor är det möjligt att greppa livsvillkoren som reglerar och begränsar människor, men som också skapar gemenskap i form av samhörighet i den egna stadsdelen.

Referenser

- Bourdieu, P. (1989).** Social space and symbolic power. *Sociological theory*, 7(1): 14–25.
- Bourgois, P. (2001).** The power of violence in war and peace: Post-Cold War lessons from El Salvador. *Ethnography*, 2(1): 5–34.
- Bourgois, P. (2004).** *US inner-city apartheid: the contours of structural and interpersonal violence*. I: Scheper-Hughes, N & Bourgois, P. (red.). *Violence in war and peace: An anthology*. Oxford: Blackwell, pp. 301–307.
- Collins, P. H. (1990).** Black feminist thought in the matrix of domination. I: *Black feminist thought: knowledge, consciousness, and the politics of empowerment*. Boston: Unwin Hyman, pp. 221–238.
- Crenshaw, K. (1990).** Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stan. L. Rev.*, 43(6): 1241–1299.
- Davis, A. (2000).** The Color of Violence Against Women. Keynote address at the Color of Violence Conference in Santa Cruz. *Colorlines*, 3(3).
- Dominguez, S & Menjivar, C. (2014).** Beyond individual and visible acts of violence: A framework to examine the lives of women in low-income neighborhoods. *Women's Studies International Forum*, 44: 184–195.
- Ericsson, Urban, Molina, Irene & Ristilammi, P-M. (2002).** *Miljonprogram och media: föreställningar om människor och förorter*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.
- Galtung, J. (1969).** Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3): 167–191.
- Gilmore, R. W. (2007).** *Golden gulag: prisons, surplus, crisis, and opposition in globalizing California*. Berkeley: University of California Press.
- Hall, Stuart (red.) (1978).** *Policing the crisis: mugging, the state, and law and order*. London: Macmillan.
- Hamed, S., Thapar-Björkert, S., Bradby, H., & Ahlberg, B. M. (2020).** Racism in European health care: structural violence and beyond. *Qualitative health research*, 30(11), 1662-1673.
- Listerborn, C. (2010).** Våld i staden – vardagsrasism och maktutövning i offentliga rum. I: Graninger, G. & Knuthammar, C. *Makten över rummet: Tankar om den hållbara staden*. Linköping University Electronic Press, pp. 89–106.
- Marklund, F. (2016).** *Insats Fenix. En utvärdering av polisens särskilda satsning i Järvaområdet*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Molin, M & Lifvin, S. (2019). *Nationella trygghetsundersökningen 2019. Teknisk rapport.* Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Polisen (2015). *Utsatta områden – Sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser.* Stockholm: Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.

Polisen (2017). *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen.* Stockholm: Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.

Polisen (2019). *Kriminell påverkan i lokalsamhället – En lägesbild för utvecklingen i utsatta områden.* Stockholm: Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.

Schclarek Mulinari, L. (2017). *Slumpvis utvald: Ras-/etnisk profilering i Sverige.* Stockholm: Civil Rights Defenders.

Skinnari, J, Marklund, F, Nilsson, E, Stjärnqvist, C & Vesterhav, D. (2018). *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden.* Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Stockholm stad (2020). *Trygghet i Stockholm 2020. Resultat från Stockholms stads trygghetsmätning: Staden totalt.* Tillgänglig [2020-09-20]: <https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms->

[stad/utredningar-statistik-och-fakta/undersokningar/trygghetsmatningen/trygghet-i-stockholms-stad-2020.pdf](https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/utredningar-statistik-och-fakta/undersokningar/trygghetsmatningen/trygghet-i-stockholms-stad-2020.pdf)

Therborn, Göran (2016). *Ojämlighet dödar.* Lund: Arkiv.

Tullverket. (2017). *Åtta gripna och häktade under omfattande insats mot utsatta områden.* Tillgänglig [2020-09-20]: <https://news.cision.com/se/tullverket-/r/atta-gripna-och-haktade-under-omfattande-insats-mot-utsatta-omraden,c2398279>

Wolgast, S, Molina, I, & Gardell, M. (2018). *Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden: Skillnader mellan afrosvenskar och den övriga befolkningen i bruttolön, disponibel inkomst och möjlighet att göra karriär på den svenska arbetsmarknaden.* Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län.

**FOLKETS
HUSBY**